

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Predigten - Cod. Aug. perg. 118

Gregorius <Nazianzenus>

[S.l.], [9. Jahrh./10. Jahrh.]

De pentecoste et de Spiritu Sancto in ecclesia Constantinopel

[urn:nbn:de:bsz:31-66157](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-66157)

spū scō ex maria uirgine, uerbum caro factum.
 non amisit qd fuerat. sed coepit ee qd non erat. n̄
 demutatū. sed dñm p̄manentem. & iam homi
 nem natū. non putatū. sed uere. non aetium
 sed corporeū. non fantasim sed carneū.
 of sa sanguinem. sensum & animam habentem;
Ita uerum hominem. ut uerum dñm. unum eundem
 q. uerum hominem & uerum dñm intellegim.
 ita ut uerum dñm uerum hominem fuisse nullo
 modo ambigam̄ confitendum. hunc eundem
 dñm nr̄m ih̄m xp̄m adimplere legem & p̄ph̄as.
 passum sup̄ pontio pilato crucifixum sc̄dm scrip
 turas. terciadie amotus resurrexisse. ad sup̄
 tum in caelis sedere ad dexteram patris. inde uen
 turum iudicare uiuos & mortuos. expectam̄ in
 huius mortem & sanguine emundatos. remissi
 onem peccatorū consecutos. resuscitandos nos ab eo
 in his corporib; & in eadem carne quam nunc sum.
 sicut & ipse in eadem carne. quam natus. & passus.
 & mortuus ē. resurrex̄. & animas cum hac carne
 uel corpora n̄ta accepturos. ab eo aut̄ uitā aeternam.
 premium bonum uita. aut sententiā p̄ peccatis aeterni
 supplicii. *EX PL̄ DE FIDE NICENA. Incipit*
de penite coste. et de spū scō in ecclēsia

De sollemnitate huius diei pauca dicen-
 da sunt. ut loquamur in spū. qm̄ quidem
 alix alix sollemnitates geruntur. Cultori-
 bus aū uerbi in uerbo est celebranda festiuitas.
 Quid enim tam aptum & quid tam conueniens.
 uel quid ita laetificat rectam & rationabilem
 mentem. quam eorum qui gerit accipere & ag-
 noscere rationem. Adhibere ergo animos.
 & quid sibi festiuitas ipsa uelit audite. Cele-
 brantur & iam apud iudeos sollemnitates
 quedam. sed secundum litteram. quia corpora-
 lem persequens legem iudeus. in legem
 spiritalem non potest puenire. Celebran-
 tur & apud gentes. sed demonib; festiuitas
 exhibet. Pro eo qd̄ aut uitia alicuius auctores
 sint aut ppter uitia & p̄ uitia colantur. Idcirco
 & iam uitiorum & turpitudinū plenae
 eorum ipsa sollemnitas. ut honorem dō suo pec-
 cando deferant. & magis se ei commendant. ut
 qui plus abundauerit uitis. Celebrat & iam
 apud nos sollemnitas. sed sicut spiritui placeat.
 id est ut uel dicam honestum aliquid. uel aga-
 mus. & hic est n̄r festus dies. ut in animo ce-

thesauros p^rterne aliquid & p^r p^rciuum recon-
 damus. non ea quae p^r transeunt & dissoluntur.
 & ad presens tantummodo fallunt oculos. &
 lenocinant. aspectu. & secundum meam senten-
 tiam ad p^rntiam atq; interitum blanduntur.
Sed sufficit corpori malicia sua. non indiget fla-
 ma copiosiore materia. nec insolens bestia
 abundantioribus cibis. ut insolentior fiat. & ui-
 lentius urgeat. Idcirco ergo spiritualiter ma-
 gis est agenda sollemnitas. Initium sane & causa
 festiuitatis paulo altius rep^rendenda est. licet ex
 cessu quodam uti uideamur. sed grati opinor
 erit. his p^recipue. qui historias ueteru^m n^roz
 non ignotas habent. Apud hebreos sacramenta
 aliquid optine & honoris. numerus septimanar.
 ut mo^s tradit lege. sicut & postea pythagorici.
 quartum numeru^m sibi magis sacratorem fecerunt.
 in quo & iuramenta sui obtinent sacramentum.
 sed & octauum numeru^m uel tricesimum
 honorandu^m crediderunt. Tam simonis disci-
 puli quam martionis. quibus numerus totidem
 aequae eonaz uel seta ac mundos esse confirmant.
 & alia quoq; nonnulla secundum suas. uel tra-
 tiones. uel p^r suasiones. numeri hui^m referunt

R

sacramentum. **U**erum secundum hebreos ma-
nifestum est. quia in sex dieb. dñi materiam mun-
di substituit & formauit. ac p̄ species singulas
quasq. discreuit & hunc quem nos uidem ex pli-
cuit mundum. septimo uero die requieuisse dñi
ab operibus suis. sicut indicat & iam ipsa sabbati
appellatio. que requiem hebreo sermone signi-
ficat. **S**uero & aliam aliquam altiore & ex-
cellentiore hac continent rationem. alius dñi
lib. philosophandū relinquo. **H**ic uero honor
septimanę apud illos non in dieb. solum obser-
uat. sed & iam in annis. Nam qđ ex dieb. obser-
uat. istud est sabbatum. qđ frequenter & inde-
finenter apud eos custodit. **A**nno tum uero
septimana annum facit remissionis. & non so-
lum septimana. uerum & iam septimanę septi-
manarū obseruant. non solum in dieb. sed & iam
in annis. & di etiam quidem septimanę gene-
rant. quinq. gen̄simū diem. que apud illos
uocata sc̄a dies dicit. **A**nno tum uero septi-
manę. quinq. gen̄simū annum faciunt.
quapud illos iubelū nominat. in quo similiter
terre fit remissio. & seruorū libertas. & possessi-
onum restitutio. quap̄ precio fuerant conparate.

Offeruntur enim apud illos non solum fructuum
 uel nascentium sed & dierum annorumq; pri
 mitiae. **H**ic ergo septagenarius numerus ea ob
 seruatione quae superius dixim diem pente
 coster. **I**dest sollempnitatem introduce quinquagena
 genisimam. **S**eptem & enim septies multiplicata
 quinquaginta ex se generant numerum adsump
 ta uacue. quam ex futuri scilicet numero presump
 tamee. maiorum auctoritas tradit, fit enim ip
 sa & octaua semp & prima. Immo ipsa est semp
 una quae est omnis dies. Necesse est enim sabba
 tum animarum populique illuc occurrere.
 atque ibi compleri. ubi dabitur pars his qui septem. &
 pars his qui octo. sicut & iam antea nos quidam
 clisserent salomonis dicta sapienter expo sunt.

De honore ergo septimanarii numeri multa quidem
 testimonia in scripturis sanctis referunt. sed nobis
 ex omni multitudine pauca sufficiunt.

Primo omnium quod septem spiritus dicuntur sancti in quo
 sine dubio uirtutes uel in operatione spiritus sancti esa
 ias spiritus appellauit; sed & secundum dauid eloquia
 domini argentum purgatum septies esse dicuntur.
 & iustus quidem sexies de necessitatibus liberatur.
 in septimo autem non accedit ad eum malum.

Peccator uero non solum septies sed septuagies
septies si penitentiam ueniam promeretur & rursus econ-
trario bona enim est & malorum poena. in Cain
septies uindicta. id est septem pliciter poenas
parricidii. **L**amec uero septuagies septies
pro eo quod homicidium post propositam legem &
post condemnationem homicide prioris admi-
sit, sed & pessimi uicini septuplum in sinu suum reci-
piunt. **S**upra septem quoque columnas domus sa-
pientiae collocat. **L**apis & iam Zoro Babel sep-
tem oculis adornatur; **S**es quoque septies in die
laudem dicit deo. & septimus ab adam enoc ad
trans latusest. sed & abraham patriarcha uice-
simus primus electus est. **T**riplicato septu-
man numero. ut & hoc ipsum quod triplicatur
formam maioris contineat sacramenta. **A**u-
debit fortasse aliquis eorum qui ualde uiriliter
audere in omnibus possunt. puenire & iam ad no-
uissimum adam dñi & dñm ih̄m xpm qui ab illo
priori adam qui factus est sub peccato numero
septuagenisimi & septimus inuenit. **S**ecundū
generationes quas enumerat lucas ab inferioribus
ad superiora conscendens. **C**onsidero quoque sep-
tem illas tubas hie funaue. & septē dies circuitus

sacerdotum quibus murorum hiericho fundamē-
 ta quatuntur & pugnaculorum molis antiqua
 dissoluitur. **H**elias quoque septimum demum misso
 ad specularandum puera inuestigum pedis nube
 mouit & claustraceli que uerbis sui potestate fir-
 mauerat orationum clauibus reserauit. **E**iusdem
 uero pinor sacramentum est & iam candelabrum quod
 septem lucernas in templo uelut septem radus mi-
 cat, in septem diebus pontifex consummat in lege.
 in septimana leprosus mundatur. in septem annis
 templum a salomone construitur. & in septem diebus
 dedicatur. in septima gentisimo anno populus de
 captiuitate babilonia reuocatur. **U**t quod est in
 monachibus hoc fit & in decadiis & pfectiore
 numero multiplicentur & ipsa que perfecta sunt.
Sed quid mihi ea quaeporro sunt dicere. **I**hs ipse
 quiescit pura pfectio. sicut in deserto quinq; panibus
 quinq; milia hominum reficere. sed & de septem pa-
 nib; pascere quatuor milia & refectionis reli-
 quas ibique dem in duo decim cofinos. hic autē
 in septem sportas recondere, quod utrumque non
 sine ratione factum puto. nec sine spiritali sacra-
 mento. **S**ed & tu apud te & ipsum relegens
 & reuolvens quamplurima inuenies huiusmodi

in scripturis indicia sacramenti plurimum
continentia. **Q**uod autem ipse presens tempus neces-
sarium est. quamuis quod perfectum & integrum
uel quod diuinius. comprehendere atque optinere
minime possimus. ad certe quantum ualemus
adsumimus. **C**elebrant igitur hebrei quinquagiesimum diem. celebramus & nos sicut alia
nonnulla quae ad nos ex illorum traditione
perueniunt. quae apud illos quidem geruntur
in typo. a nobis autem adimplentur in spiritu & ueritate.
Hec de ipsius diei sacramento uel antiquitate dis-
seruimus. sed nunc iam progrediamur ad cetera.
Pentecostes id est quinquagesime sollemnitate
celebramus. & aduentum spiritus sancti & pollicitatio-
nis christi exploram fidem & mysterium magni
ac uenerabile. **C**orporalia quidem christi accepe-
runt finem. id est ea quae in aduentu corporali
gesta sunt. **C**um paulo enim & sentiendum est
& dicendum. **Q**uia & sic cognouimus christum secundum
carnem. sed nunc iam non nouimus. **I**llis ergo
exploratis. nunc incipiunt quae sunt spiritus. **Q**uae autem
sunt quae fuerunt corporalis christi praesentiae.
uirginis partus. uerbi in carne natiuitas. pre-
sepe. panni. angelorum laudes. pastorum exultatio.

stelle cursus. magi adorantes. & munera offeren-
 tes. herodis cruentus impuetos furor. fugaribū
 in aegyptum. ac regressus. circumcisio. baptismi
 testimonium de caelis; temptatur & iam inde
 seruo. lapidat. prodiat. cruce adfigitur. sepelit
 resurgit. ascendit; horum multa & iam nunc pa-
 titur. ab his quidem qui oderunt patitur & fert.
 ab his uero qui diligunt fert nihil omnino quae
 ipsi patiunt. **Q**uoniam facit uni ex minimis
 ipsi facit. & interim differt. uel inter inimicos
 poenam uel suorum uindictam. Illis quidem pae-
 nitentiae & conuersionis tempus indulgens.
 suorum uero fidem & caritatem probans.
In non deficiamus in tribulationibus & laboribus ago-
 nis quae propter christum declinamus. **T**alia ergo sunt
 quae pro christo uel gesta sunt uel geruntur. **Q**uae uero
 sint spiritus sancti requiramus. **A**d eum autem dignetur ipse
 spiritus sanctus & dare nobis uerbicopiam in quantum
 cupimus. **C**erte uel in quantum temporis satis est.
 & aures capere poterunt auditorum. **A**d e-
 rit sine dubio. sed tamquam dominus. & non tamquam
 seruus. non expectans uerbi ut quidam putant.
Pro enim ubi uult & quos uult & quantum uult.
 inspirat. **S**ic enim nos despicit intellegere & dicere.

R

in spiramus ab spū. Spm̄ sc̄m̄ qui inter crea-
turas adnumerant. iniuriosi serui & mali-
ummo malorum pessimi. Quorum namq. est
seruorum non agnoscere dñm̄ & conseruum
ducere. a quo sequoq. sperent seruante liberan-
dos. Qui uero dñm̄ credunt. participes di sunt &
mente clari. Qui uero & credunt & nominant
& predicant. si qui de fidelib. magni sunt & admi-
randi. si uero infidelib. & indignis. minus indi-
uini mysteris cauti. in luto margaritas spar-
gentes. & in firmo auditui adhibentes sonum
thonnitui. & oculis infirmis ingerentes solem.
& cibum solidum lactantib. admoventes. Ope-
ta enim paulatim eis quae perfectiora sunt aperi-
re. & cum prius fidei intelligentia religione
p̄fecerint. Tunc iam in luminatis adhibere lu-
cem. & in ueritate ambulanti. scientiā com-
mittere ueritatis. Propter qd̄ & nos p̄fectio-
rem interim & excellentiore ad p̄sens dif-
ferentes disputationem. Non dum enim temp̄.
sed quantum ad p̄sens p̄ferre nobis est possibi-
le. differemus. **III.** Siquidem neq. increatum.
neq. extra omne temp̄. confitemini spm̄ sc̄m̄ uos.
Qui aduersamini & resistitis. contratio spū agi.

mini Non possum enim non aliquantū audere
 in uos stimulos namq; zelodī, si uero in hoc
 salam sanum sapitis. ut manifesta hanc de
 clinetis impietatem. ut extra numerū creatu
 raturum. & seruilem ordinē sententiandum esse
 eum qui uos liberos facit putatis. de reliquis
 deliberate diligentius. & requirite uel cū ipso
 spū scō. uel certe nobiscum. Puto enim uel in mo
 dico eē uos participes eius. & ideo uelut cum
 proximis iam in mo cum ppter libenter delibe
 rabimus. Aduerte ergo quæ dicim; aut date
 mihi aliquid mediū seruitutis & domina
 tionis. id est inter dñm & seruum. inter dñm. &
 creaturas. ut ibi locum scī spī requiramus. aut
 si seruilem dare ei ordinem refugis & timetis.
 non est iam dubium cuius debeat eē locus or
 dinis. is de quo querimus; sed nescio quare iterū
 eum quem de natura dī eē creditis. dñm p fiteri
 & iam sermone ac uoce non uultis. In syllabis
 offenditis. & difficultatem patimini proferre
 puocem. ea quæ tenent & intelligit sensus. &
 hoc uobis efficit porta scandali & lapis offen
 sionis. nihil mirum; hoc enim & xpī factus est
 multas. Verum sit istud humane fragilitatis

infirmis non posse confiteri que credere te
non potes diffiteri inuicem onerantia portem.
compatiamur fratrib. in spū mansuetudinis.
Non tam nos ipsos quam fratres & proximos
VIII. diligamus. **D**ate ergo uos nobis credulitatem &
uirtutem deitatis in spū & p nuntiationem uob
nos concedimus uocis. **C**onfitemini naturam
quibus uultis alius uocib. quam uultis uere can
de. quam uultis infirme. patiemur. immo &
curabim infirmitatem urām. extorquebimus
nobis & furabimur aliquid desiderio nō mi
nus aliquid dici a uobis patiemur. si tamen
sciamus nihil minus credi. quamquam o' foe
dum enim & uere foedum est. & p absurdum.
mente & animo sanū sapere. **T**repidare autē
& infirmari circa sonum uocis. & occultare
thesaurum uelud alius in uidentem. & cū mens
p'asit. uolle & iam linguam sanctificare. confer
sione p'asit. **S**ed quid agimus turpe est & no
bit id agere qd alios inuisamus. & cum illos cul
pamus. in ipsa p'asit confessione angustos
quosdam & nimis parcos. **N**os quoq. eisdē nos
ma & ipsos angustis coartemus. **A**nus deitatis
quos uos confitemini trinitatē. si uero aliter

uultis dicite uniuersę nature. & uocem dati uo-
 bis a scō spū deprecabimur. **D**abit enim certis
 sum. quide dicit quod primum est. dabit & qd
 secundum est. **Q**uide dicit credere. dabit & con-
 fessio. p̄cipue. si huiusmodi confessionem
 spiritaliter reuerentur. & non diabolica p-
 tinacia recusant. Aliquid adhuc & planius
 & breuius dicam. Neq; nos culpas maiores &
 diuina p̄loquentes. neq; enim ad alta
 contendit inuidendum est. neq; nos ar-
 guamus. q̄d p̄ eo in quid nondum puenire potu-
 istis. si quidem licet p̄ aliam uiam in uiam
 & in idipsum diuersaculū conuenim. **N**on
 enim uincere studemus. sed suscipere desideram
 sit. quę discessione & separatione adfligimur. &
 discerpimur. **H**æc uobis dicimus apud quos ui-
 tale aliquid inuenim. id est quide filio di inte-
 gre creditis & confitemini. quorum uitā & con-
 uersationem admittimus. **N**ice sermonem
 non satis conlaudemus. uobis ergo. habentibus
 spm̄ dicimus. ut suscipiatis ea que sunt sp̄s. &
 non solum certis in imagine. uetum & iam legi-
 time certis. quia nemo coronat̄ nisi legiti-
 me certauerit. **S**icut & hoc uob̄ dissectim uis:

& conuersationis uestrę meritum mercedis loco
dona. Confitemur quę crederetur meremini nā
quobiscum & supra nos; audeo etiam aliquid
amplius dicere. libenter pro uobis exclamabo
uoce apostoli pauli. **I**ntantum uos amplector.
intantum desidero. intantum reuerentor & ad
miror ipsum religiosum habitum uestrum & uultu
totius abstinentię indicem. & honestissimos
conuentus uestrōs. & uirginitatem specialiter mi
hicaram. & puritatem uite. & purgiles in psal
mis & canticis spiritalib; noctes. pauperum
curā. caritatem fratrum. sollicitudinē pere
grinorū. intantum hæc admittor in uobis
& diligo. ut & anathema eēt xpo & condempna
ri ab hominib; pro uobis libenter accipiam. tan
tum uenite & estote nobiscum. & trinitatem
unius deitatis communiter adorem. De aliis
uero quid dicam qui manifeste mortui sunt.
quos solus xpi est resuscitare amor tuus. qui so
lus uiuificat mortuos. & uocat quę non sunt.
tamquam quę sunt. arianos & eunomianos
dico. qui sine causa locis dissident. cum p̄fida
consonent. Conuentibus separant. qui in
p̄tate copulant. quiq; similes mihi uident.

oculis strabis. qui averti & auersari a se inuicem
 uidentur cum unum uideant. & non in uirtu sed
 positione discordent. si tamen discordie magis
 argui debeant quam cecitas. Verum quoniam suf-
 ficienter ad uos diximus. redeam rursus ad spiritum sanctum.
Spro autem quod etiam uos quippe nos estis. quos in ui-
 tati per uerbum. iam sequimini redeuntem.
Spiritus sanctus erat quidem semper & est & erit. neque inui-
 tum ullum. neque finem habens. sed patri ac fi-
 lio coaeternus. neque enim dignum est aut filium
 aliquando defuisse patri. aut spiritum filio. esse &
 enim in maximis defraudata diuinitas. & in-
 glorium atque indignum ducere. **Q**uia ex peni-
 tentia & preposterio consilio dei ad perfectionis
 plenitudinem peruenisse. **G**ratia ergo semper par-
 ticipium sui prestans. non ipse aliunde parti-
 cipium fumens. id est qui repletur alios sui gra-
 tia. non ipse aliunde repletur. **Q**ui perfectione
 prestat & non accipiat. qui implet non im-
 pleatur. qui seificus & non seificus. deos faciat.
 non ipse fiat deus. inconuertibilis. immutabilis.
 semper idem sibi ac patri & filio. inuisibilis. in-
 temporabilis. incomprehensibilis. inestima-
 bilis. **U**bi non qualitas. non quantitas. non

speciesulla. non corpus est, & semper ipso. ac
semper uigens. libere agens. proprie potentis. Omnis
potentis, a quo & ad prima omnium originem
quiescitur pater. sicut & uigens omnia. ita & iam
omnia sancti spiritus referunt. hic & uita est. & uiuifi-
cans. lux & illuminans. bonus & bonitas. spiritus
rectus. spiritus principalis. quiescitur dominus omnium.
mittens apostolos. separans sibi ministros. tem-
pla sibi ipse constituens. spirans subiugit. di-
uidens donationes spiritus prout uult. spiritus adoptionis.
spiritus ueritatis. spiritus sapientiae. & intellectus. & sci-
entiae. & prouidentiae. & consilii. & uirtutis. & ti-
moris dei. per quem pater agnoscitur. & filius glo-
rificatur. & a quibus solus ipse cognoscitur. unus ordo.
unus cultus. una ueneratio. una uirtus. una
perfectio. & sanctificatio. & quid opus est pluribus
uerbis. **O**mnia que pater est. haec est & filius.
excepto eo quod unum est pater; omnia que fili-
us est. haec est & spiritus sanctus. praeter hoc quod unum est
filius. sed haec non substantiam separantes.
sed erga substantiam discernunt. **N**ideo te here-
tice contradictionis parturientem. sed ego
cursum uerbi tenebo. **H**onoremus diem in
aduentu spiritus sancti cohibere si possibile est parum

Quid linguam tuam, de alius enim linguis dicere
 communis tempus. istis caelestibus linguis. tunc
 cedat paulisper lingua terrena. mouecerte. uel p
 timisce igneas linguas, hodie dentis doctrinab.
 crastino deuris calliditatib. differam, hodie
 sollem nitatem nostram. Crastino foeditatem
 uram curemus, haec mystica sunt. illa in mica
 haec in excelsis. illa in triuis. hęc sobrus. illa
 ebrus. haec studiosis. illa reseruent otiosis.
Sed sufficit destruxisse contraria. tunciam
 qua nostras sunt constituamus. hic sp̄s sc̄i cui
 in operatio primo omnium inest angelicis orch
 nib. caelestibusq. uirtutibus. & quaecumq. illa
 post dñm. & circa dñm sunt. nec aliunde habent
 pfectionis suę culmen uel in luminationis splen
 dorem. atq. auersionem uel immobilitatem
 ad malū. nisi ab sp̄u sc̄o. Tum deinde ad
 fuit patribus & pph̄is, Quorum alii que
 fierunt dñm. alii & iam cognouerunt. alii
 & iam uero futurorum prescientiā meruer.
 hoc sc̄o sp̄u mentem eorū informante. ut futu
 ra tamquam presentia p uirtutem sc̄i sp̄i con
 tuerentur. Sed & discipulis xpi non solum
 ut in operans aderat. uerum & iam deitatis

potestate atq. auctoritate cuncta dispensans.
Adfuit igitur & iam histertio put capere poterant.
Temporum quoque distinctione seruata. idest
ante passionem xpi & post resurrectionem
eius iterum. Tertio etiam post ascensionem
eius ad celos; & primae quidem eius presen-
tia uirtutem indicant gratie sanitatum
& purgatio atq. effugatio demonum ex ho-
minibus. quam utiq. non sine scō spū apostoli
procurabant. Tum deinde post resurrectio-
nem manifeste dicit saluator ad discipu-
los suos. Accipite spm scm. & insufflauit
in faciem eorum. Tertio uero in linguis
igneis adfuit. & haec est ista festiuitas qua
nunc agim. prima ergo eius illa presentia
paulo obscurior & celatior fuit. Secun-
da uero iam manifestior. haec autem tertia
euidetior & pfectior. quoniam non solum
opere adest. uerum etiam substantialiter.
sicut potest presto est. iam non ad scifi-
candum. sed ut ita dixerim ad cohabitandum.
Re enim uera dignumerat. ut cum nobis
corporaliter aduenisset. & iam sps nobis
corporaliter appareret. cum xps ad ipsum

ascen disce. ipsum descendere ad nos. qui uenit
 quidem ut dñs in potestate. mittit autē
 tamquam qui non sit contrarius dō. **I**stienim
 sermones non naturam separant sed concor
 diam docent. Propterea autē post xp̄m. ut u
 nus nobis paraclitus. id est aduocatus uel
 consolator nūquam desit. Idcirco autē alius
 paraclitus dicit. ut aequalitatem nature ac
 potestatis agnoscas. Alius enim hoc est ali
 us. quia alius non dicit de eo qui alterius
 generis sit. sed de eo qui eius dem sit substan
 tiae uel nature. **Q**uid autē sibi uidet quod
 in linguis uenit. sine dubio. ut proprietatem
 suam & consanguinitatem quandā osten
 dat ad uerbum. Quare autē in igneis linguis.
 ut purgationem indicet. Non ut enim diuina
 scriptura pignem fieri purgationem. cū dicit.
 & purgabo te igni ad purum. & in aliis quam
 plurimis locis haec inuenies designata. sed
 & de dō hoc ipsum dicit. qui ad sñs ignis con
 sumens est. Consumit autē sine dubio non sub
 stantias quas ipse fecit. sed accidentem sub
 stantiam malitiā. uel quicquid illud est qd
 facitredi ex trinsecus adhaerere indignum.

Ignis ergo dicitur & ignis spiritus. Tu fortassis iterum indignatus. unitatem substantie suffocatus. sed uideris de hoc. quare & iam diuise lingue dicuntur. Propter diuersitatem gratiarum. quae ergo singulos. secundum rationem fidei diuidunt & dispensant. Quare & iam seclisse dicuntur. regia est potestatis indicium. uel certe quod requies eius indicatur in scis. Quoniam quidem & di sedes cherubim esse dicuntur.

Quare autem & locum in superiori designat. sitam non plus quam oportet curiosi uidemur. Arbitror in hoc ascensum & profectum indicari eorum quid suscipere metuerunt. sine cludio. quod iam de terra eleuatus a terrena conuersatione sublatus. ad superiora scientiae uirtutisque conscenderant. Siquidem & aquis diuinitus superiora suategere dicitur deus. quae aquae laudem deum & hymnum dicunt. Sed & ipse ihesus in superioribus mysteria celebrauit. & communicat his qui ad perfectionem inuuntur. **S**ine cludio. ut hoc ostendat. quia in aliquibus quidem oportet & ad nos descendere deum. sicut & prius factum est ad moysen. in aliquibus uero nos ex surge. a terra & ascendere ad super

riora ut ita fiat communio quedam di ad
 homines. & poculum misceat in terris nature.
 cum haec natura aquatior & ut ita dixerim
 frigidior natura. id est quae elemento constat
 & terra; dum enim in suo singula permanet
 statu. Id est illa quidem superior in sua gloria.
 haec autem in sua humilitate. incommixta est
 bonitas. & in participata misericordia. &
 chaos in gens in medio. quod transire prohibe
 at non solum diuitem ad lazarus uel ad
 finem abraham. sed totam omnino creaturam
 a creatore separare & excludat. Verum
 ut dicere coeperam. iste spiritus predicatus est a
 prophetis. in eo quod ait. Spiritus domini super me: propter
 quod duxit me. & requiescent super eum septem
 spiritus. & descendit spiritus. ad noe. & deduxit eos
 spiritus sapientiae qui repleuit beseleel architec
 tum. arce testamenti. & spiritus qui eleuauit
 heliam in curru. & qui quesitus est ad heliseo
 dupliciter. & de quo dicit. spiritus tuus bonus.
 & spiritus principalis. quod auit post lapsum
 erit & confirmatur. De hoc ergo & iohel
 praedixit quia erit in nouissimis diebus. & ef
 fundat de spiritu meo super omnem carnem.

Credentium scilicet & sup filios suos & super
filias suas; & ita. **I**hs uero & iam glorificandu
se ab eo sicut & a patre dixerat p testatur. & ea que
a se nondum possunt audire discipuli ab illo
post modum & cominenda & docenda esse
denuntiat. hic sps da creator est unicum
filio & creatura substituens. & resurrectionem
reparans mortuorum. Non mihi sed mihi pro
ph&arum testimonius crede. Audi quid dicit
dauid. **V**erbo inquit dnu celi firmati sunt. & spu
oris eius omis uirtus eorum. **V**idit unu opus ee
totius trinitatis uniuersam creaturam; **V**isum
& aliquid proprioperis audire sps sci; **I**ob de
signat. **S**ps inquit diuinus e qui fecit me & sps
omnipotentis qui docet me. & alius proph&a
Emitte inquit spm tuum & creabuntur & re
nouabis faciem terre. **H**ic auctor & pater e
regenerationis humane; persuadeat tibi de
hoc quoq; sermo xp̄i dicens **N**emine posse
uitroire in regnd celorum nisi renouatus fue
rit ex aqua & spu sco; **p** hunc primę natiuita
tis macule purgantur. per quas iniquita
tib; concipimur & in delictis genuerunt nos
matres nostrę. **R**eformatione ac renouatione

caelesti. iste sps sapiens & pius si pastorem
 inuenerit. psalmistam facit. ita ut psal-
 lendo malignas demonas fugat. & eosdem
 rursum reges statuit gentis electe. **S**ic
 pratum inuenerit. sicamina uellicante.
 prophetam facit. **D**avid atq. amos com-
 memorauit. **P**uerulum si inueniat. pru-
 dentem senorem iudicem facit. & testise-
 danbel quileones uocat in lacu. si piscatores
 inueniat. p. ipsos mundum xpo uerbi r. & ribus
 sigenusq. piscat. **A**stipula & nobis in hoc p. & rus
 & andreas. & filii tonitruu doctrinis spi-
 ritualib. intonantes. **S**i publicanum reppe-
 rit. negotiatorem eum efficit. animum
 atheum iudicat. **B**esterno publicanus. ho-
 die euangelista. **S**i p. secutores callidos inue-
 nerit ac furem. ut apostolatu transfere.
 & facit paulum. p. saulo. & quantum prius
 furebat ad exedem bonorum. **T**antum eum
 ad p. & am redidit ignium. **I**ste sps & man-
 suus ac mitis est iustis. & exacerbatu ap. pe-
 catorib. **S**ed nos magis eius mansuetudinem
 mereamur quam iracundiam. p. uocem confi-
 tendo maiestatem eius. & n. blasphemando diu-

nitatem. Alioquin si blasphemaueris in eu-
in uenies eum non tibi indulgentē neq. in
hoc seculo neq. in futuro. Propterea namq.
& iam ego uobis paulo audacius praedico.
& si quidem inculpabiliter dicimus gratias dō.
si uero minus digne & ita gratias dō agimus.
Deuotionem enim nrām tantum offerim &
probamus. Non & iam diuinitati lineas ac
terminos clamus. ut scīficemur ex his quae dica-
mus. & mercedem laboris nrī ex euangelii
predicatione in nominis eius martyrio con-
sequi mereamur. Loquebantur igit̄ uariis
& diuersis linguis apostoli & p̄ferēbat̄ sermo.
ignotus usq. ad p̄sens ipsi illis qui loquebant̄.
Et hoc erat signum qd̄ in fidelib; populis olim
fuerat prenuntiatum. Cum dicit. qui in
aliis linguis & aliis labiis loquatur populo hu-
re. & nec sic me exaudient dicit dñs. Sed re-
quiratur in loco. quomodo unusquisq. audie-
bant linguis suis loquentes eos magna laude.
Atq. in hiis qui loquebant̄. diuersis sermonibus
unius cuiusq. linguae hoc qd̄ dicebat̄ p̄ferēbat̄.
destitit uerbi causa. unusquisq. eorum loquens
una lingua. rursum intermissa hac iterum se

ad aliam conuertere. & inde iterum ad aliam.
 & sic per multas uel per omnes linguas percurreret.
 An in eo potius erat mirabile quod sermo eorum
 qui loquebantur qualibet lingua fuerat pronun-
 tiatus. unicuique ^{audienti} secundum suam lin-
 guam intellegebatur. Ut uerbic causa uno
 quocumque apostolo in ecclia dicente. necesse
 enim erat tacentibus reliquis unum loqui. & ser-
 monem unum ad auctum omnium peruenire.

Qui sermo hanc in se uim habere. ut cum diuer-
 sarum gentium auditores adessent. unus
 quisque secundum suam linguam illius ipsius
 unius sermonis qui ab apostulo fuerat pronun-
 tiatus suscipere. auditum. & capere & intellectu

Nisi forte secundum hoc magis iudicatur audien-
 tum esse miraculum quantum loquentium.

Hic autem qui ita loquebantur & iam ebrii esse ab inire-
 dulis putabantur nescientibus. scilicet audire
 sancti spiritus uoces. admiranda quidem fuit & illa
 linguarum antiqua diuisio. cum ad turris
 superbam & impiam constructionem male sibi
 sociata iniquorum unanimitas concordabat.

Sed discessione uocis. atque ignotum sonum uer-
 se impie conspirationis reprimunt conatos.

R

uero multo admirabilior est ista diuisio qd
enim fuerat. tunc ab una in plures sibi in
uicem ignotas discrepantesq; diuisum id
nunc p plures ad unam concordem & conso
nam reuocatur. & sunt quidam dona di
uersa sed da^{ti} & iam discretionis donum quo
discerni & intellegi poss^{et} ab uno qd melius
est. Sed ne illud quidem mihi inutile ui
da^{ti}. quod ait dauid. **S**ubmerge d^{ne} & diuide
linguas eorum. quare quia dilexerunt
om^{nia} uerba precipitationis. lingua in dolosa
Numquid non manifeste p h^{ec} & istas indicat
linguas quas nunc uidem^{us} naturam deitatis
& unitatem diuine substantiae concid^{entes}.
uerum debet sufficere qm au^{tem} partos. & me
dos. & elamites. egyptios. & libicos. croce
tis quoq; arabas. mesopotamios quoq; & me
dos. capadoces ac lee dicit scriptura quib;
loquebant^{ur} ap^{er}ti. **S**ed ex omni gente que
sub celo sunt uideos. conueniens putat^{ur} qui
tere quoniam isti sunt ex qua captiuitate
uidei. qm quidem illa que in egypto fuerat
uel in babilonia. absoluta iam fuerat. **R**oma
nis au^{tem} non dum uenerant in captiuitatem.

Lice & etiam & ipsa imminere: ultrix comissi
 de saluatore piaculi. **S**up est ergo ut illa
 intellegat captiuitas. que sub anthiocho fac
 ta est. que utiq; non multis antea temporib;
 acciderat. **H**ec autem commonuimus ppter
 studiosos quosq; & historiarum memores.
Siquis autem & aliusd confere aliquid potest ad
 presentem festiuitate. **H**oc etiam nos ad nra
 lucra suscipim; a nobis autem sufficiant ista que
 dicta sunt. quamquam pro rei magnitudine
 numquam aliquid sufficienter dici puto.
Verum tamen temperemus istum auctorū
 laborem. qm̄ nunc interim festiuitatis etia
 corporaliter celebram; usq; quo ueniam
 illuc. ubi spiritaliter totum consistet. ubi
 etiam rationes horum que nunc gerimus
 agnoscam; purius & manifestius. in ipso
 uerbo & dō dno nro ihū xpō. qui est uera
 & uua festiuitas & exultatio scōrum.
 cum quo est dō patri gloria & potestas
 in spū scō in secula scōrum. **AMEN.**
EXPLICIT DE PENITE COSTE ET DESPŪ
SCŌ DICTA. IN CONSTANTINO POLI.
INCĒ. DE INSEOR & IPŌ. DE LAPRO REVERŌ.

stadiuſio qd
 plures sibi
 diuisum id
 dem & conſo
 am donadi
 nis donum quo
 bono qd melius
 in inutile ut
 rge dñe & diuice
 dilexerunt
 n gnan doloſa
 aſtaſ in dicit
 ura deſertat
 ce conſiderat
 ū. partuſ & me
 elucos: exen
 enoſ quos & me
 r pua quib;
 ſerue que
 ens pua p qui
 captiuitate
 negypto fuerat
 fuerat. Romi
 captiuitatem